

H
Ho
Bo
Tu
Cr
das
tus
nus
impe
puli
indu
Ro
ust
luc
tem
mur
pop
et
pop
catur

Re
Co
De
D
C
qui
spa
gar
era
tra
ma
sile
Du
ve
sile
leg
uis
sen
M
me
me
pul

De magistratibus veterum Romanorum.

De regibus.

Romanum imperium primo reges habuere
 Romulus his primus: Num Pompiliusq; secundus:
 Hostilius Tullius: sequitur quem Marcius Ancus:
 Post hunc Tarquinius pascus: dehinc Servius ille
 Tullius: extemus rex Tarquiniusq; superbus.

Primo imperii Romani reges habuerunt: quorum primus fuit Romulus: secundus Num Pompilius: tertius Tullius Hostilius: quartus Ancus marcius: quintus Tarquinius pascus: sextus Servius tullius: septimus et ultimus Tarquinius superbus. Cum Roma auspicio Romuli condita esset: sub regibus septem quadam satore industria tam variis ingenio ut reipublice ratio videretur: Nam quod Romulo ardentius: ita opus fuit ut inuaderet regnum. Quid Num religiosus: ita: es poposcit: ut feror populus deorum metu mitigaretur. Quid ille militie artifex Tullius: bellatoribus viris q; necessarius: ut acriter ratione virtutem. Quid edificator Ancus: ut videretur co' omnia extenderet: et ponte iungeretur muro tueretur. Jam vero Tarquinius ornamenta et in signis quantam principis populi addiderunt ex ipso habitu dignitatem. Servus a servus census quid esset: nisi ut ipsa se nesceret reipublica. Postremo superbi illius Tarquinius impotens diuitia non nichil summo plurimum profuit. Sic enim effectum est: ut ager sacris iniurijs populus: cupiditate libertatis incenderetur hoc ille.

De Consulibus.

Regibus erectis romana potentia binis
 Consulibus cessit: quibus annua facta potestas
 Damnant vel soluant quemvis per iussa senatus
 Officio functi dicti sunt consules plures.

Eractus et expulsi regibus ob stuprum Lucretie a sexto Tarquinio: filio Tarquini superbi. Bini singulis annis consules creabantur. Eius auctoritas anni spacio perdurabat: quo completo: populus Romanus in campo martio congregatus: de consulibus eligendis in comitijs pertrahabant. Officium consilium id erat: exequi diligentia et opera voluntatem et iussa senatus. Eis concessa potestas damnandi vel solvendi quemvis: et duodecim homines fastos et secures manibus gestantes p virosq; consule ire solebant: et hiliatores appellati sunt. Consules sunt dicti q; reipublice plurimum consulerent. Bini singulis annis creabantur: hinc romani annos suppuratione: rerumq; gestarum serie per consules designabant: ut greci p olympiadea. Tempus enim in quo quid factum esset per eos qui tunc consules erant significauerunt. Ut ne per omnia regiam potestatem sibi vendicarent lege lata institutum: ut provocatio ab eis ad populum esset: neque possent in caput civis romani animam duere: nisi populi solo hoc eis relicto ut cohercere possent: et in vincula publica duci iuberent. Inde consolatus dignitas consulis. Martius campus romae ita sic dictus quod marti consecratus esset. de quo L. Titus Livius. Ager Tarquiniensis qui inter videretur et tiberim erat: marti consecratus martius deinde campus fuit. In eum (quod multitudinis capax erat) populus Romanus ad eligendos magistratus convenire solebant.

De magistratibus

De lictoribus.

Bis sex lictores fasces virgasque ligatas
Gestabant manibus prae consulibusque meatunt
Transuerso a licio dicti virgis vel ligandis.

Lictor magistratum minister ac facies erat dictus sic (ut nonnulli volunt) a ligando vel quod virgarum fasces ligatos gerebant lictores: vel quod cum magistratus populi Romani virgis quicunque verberari iussissent: citra eius ac manus ligare solebant lictores: Alii a lino vel licio appellatum dicunt quod lictores licio ex transuerso ancti erant. Erant virgii consuli lictores. xii. Ceteris vero magistratibus quales sunt praefules (qui extra ordinarium gerunt consularum) praefides praefores: et ceteri id genus tantum sex.

De Senatoribus.

Roma senatores centum primo sibi legit
Romulus his autor: post reges / aucta ducentis
Hi dicti patres conscripti etate et honore
Vel patili cura: res publica quod regeretur
His: veluti liberi: de his patricii sua proles.

Senatores primo centi numero per Romulum stabili sunt: deinde ex annis regibus numero ducenti adaucti: et omnes hi patres conscripti nominati sunt sive etate sive similitudine cure quod sicuti patres liberos: ita ipsi rempublicam regerant: de quibus Salustius. Delecti quibus corpus animus infirmus ingenium sapientia validum erat: rempublice consulabatur. hi vel etate: vel cure similitudine patres appellabantur. Vocabantur conscripti quod eorum nomina aureis litteris in quadam tabula conscripta sunt. Eorum filii patricii dicebantur.

De Senatu.

Sancta senatorum collegia dicta senatus
Quorum praestabat vite durante potestas.

Senatus erat societas ac collectio senatorum. Et aliquando Senatus est collectivum et significat illam multitudinem senatorum: ut Senatus hoc agendum decrevit. Nonnumquam Senatus capitur pro loco quo senatores conveniebant ad consultandum de republicae negotiis ut hic. Orationem habui in senatu: quod sepe apud Ciceronem est invenire: et tunc per metonymiam capitur contentus pro continente. Senatorem dignitas et dignitas eorum durante vita praestabat.

De dictatore.

Romanus populus subito bis si accidit ingens
Unde sequi clades videatur magna: creatus
Dictator fuerat: cui summa potentia regis
Summus honorque datus: cui dictatura manebat
Semestri spacio: minus aut plus res ubi poscit
Hinc equitum suberat dictatorque magister
Hic itaque militibus populo velut ille praefect.

hæterum Romanorum.

Dictator quod a consule dicebatur cuius dicto omnes audientes essent appellatus est. Erat itaque extra ordinarius magistratus tamen solum cum via aliqua maiori repente obnoxiæ ingente vii dadem limitari videretur creari solitus. Habebat dictator ius animaduertiendi in cuiusvis civis romani capite nec ab eo provocandi ius erat. Victores & universa regnum insignia habebat dictator. Eccros magistratus eligere licebat: a quibus dictandis quidam volunt dictatorem appellari. Dicebat sibi dictator magister equitum: qui talis apud dictatorem erat quales apud reges tribuni equitum sceleris. Sed dictatorem ius summum in populum: ita magistro equitum in omnes milites erat dictatura sex menses sinebatur nunc civis nunc tardis ut necessitas postulabat.

De imperatore sine duce.

Dux exercitus romano tempore belli

Induperator erat: populi arbitrio quoque lectus

Consul: dictator: pretor: vel qui magis aptus

Cui summum imperium: cum bello finit idemque.

Imperator is dicebatur qui percurrant bello præerat romano exercitus: deo eius committi concordia populi: vel consul: dictator: pretor: vel alius quilibet magistratus. Imperatoris appellatio tamen si deum militare officium in bello fuisset: consuetudine tamen indictum est: ut reipublice romane gubernacula solentenebant: imperatorum nomen ad dignitatem transferrent: regio nomine res: hoc quod post exaceros reges odio romani habebatur. Quippe imperatores dicebantur qui senatus et populi romani iussu vel ducebant exercitus: vel provincias administrabant. Itaque hi non domini erant: sed ministri. Quis postea in tyrannidem versus sit. Hic magistratus et imperatoris nomen cum transferretur: qui romani imperii gubernacula tenet. Et quilibet imperator: sive duos legatos habeat.

De Tribunis plebis.

Cum plebs a patribus dissentit roma tribunos

Plebis delegit: fuerat quis tanta potestas

Ut si non per eos essent consulta senatus

(Et scripto a tergo) signata probata: habebantur

Irrita curabant a his defendere plebem.

In disensione plebis a patribus fieri sunt tribuni plebis: quibus maxime est tradita potestas: quippe et provocabatur ad eos: et omnia senatus consulta nisi per eos approbata: et et subscriptionem. T. littere a tergo signata fuissent: habebantur irrita. Hi potissime plebem a patribus opprimerentur tutabantur nobilium imperii repugnantes hi etiam liberi erant: et exempti in vias: extra urbem romam per unum militare et sacrosancti dicebantur. Et si magistratus alius eos contumelia vlla effecisset: trunca eius cervix in templo iouis consecratur quoniam ministri viatores appellabantur.

De pretore.

Bellozrum gratia cum consul abesset bteq;

Electus pretor: populo qui reddere iura

De magistratibus

Et cohibere malos potuit seruare bonosq;

Proetor quasi praefectus magistratus populi romani creatus qui (cum cōsules ab vrbē bellorum gratia auocarentur) institutus est: vt in vrbē ius redderet: flagitiosos plecebat et in noxios subleuabat: et vnicuiq; iusticiam abministrabat: sicut nunc vrbium praepositi et potestates id est qui funguntur auctoritate iuris reddendae: eius officium praetura dicebatur.

De praefecto annone.

Annone dictus praefectus: cui data cura

Urbi vt prospiciat frumentum: equo pretioq;

Vt cogat vendi in medium clausumq; proferri

Praefectus annonae erat magistratus q; annonae. p; ipsius vrbis alimenta cōparare ppositus fuit hic emēdi frumenti cura habebatur: aduehi vnde cūq; et aduersus iusto pretio venire vendiq; faciebat. Si q; vltra necessitate habebat in mediū cogebat proferri. Et hic p; peculiari nomine praefectus annonae dicebatur.

De praefecto vrbis.

Quando magistratus aberant reliqui data summa

Urbis praefecto dominetur in vrbē potestas

Defectus vrbis renouet domuumq; ruinas.

Erant praeterea apud Romanos praefectus vrbis q; totius vrbis administratio nem absensibus maioribus magistratibus habebat. Eius etiā officii erat munire et restaurare omnes defectus vrbis aduenientes et cum superiores magistratus vrbē excesserant is summus administrator cum rege manebat.

De praefecto vigiliū.

Praefectus vigiliū praerat custodibus vrbis

Lustrando insidias nocturnas cura premendi

Huic data: deprensos claudendi in vincula fontes.

Praefectus vigiliū is erat q; multo praesidio munitus vrbē noctu circuire: phibere scēdia: aut excitata exringuere refractores fures et ceteros id genus hoīes nequitiā noctu exercecentes comprehendere et in vincula conicere habebat.

De pontifice.

Pontifices sacris praerant: iis cura dabatur

Pontes restituant: iis maiores atq; minores

Qui reliquis praerat dictus fuerat quoq; summus.

Pontifices dicebantur principes antistitiū et sacrorū auguriōrū: inter quos vnus summus pontifex maximus siue pontificum rex et sacrorū habebatur pōtēstas posse et facio vt pleriq; volunt: vel a pēte et facio vt Varro tradit. Nam pontificibus pons Sublicius pūmū est factus et postea sepe reparatus: necnō ceterorū pontiū restituendorū cura eis data erat. Erant autē iuniores et maiores pontifices inter quos vt dixi vnus summus: qui pontifex maximus siue summus pontifex dicebatur: quod a romanis veteribus sumptum: nostrosq; religiosis homines seruant. Nam iuniores pontifices episcopos: maiores pontifices et archiepiscopos: et papam maximū siue summū pontificem (quod ecclesie catholice praefecti appellant. Inde pontificatus ipsius pontificis dignitas.

beterum Romanorum.

De Censoribus.

Censores dicti: quibus est concessa potestas
Cuius romani cuiusvis pendere census
Pondera sicq; bias simul ornamenta stateras
Curare et mores. ius illis condere lustrum
Censum agere quinto quovis anno. removere
Quosq; minus dignos censebant esse senatu
Et quinquenniali spacio censura manebat
Primo sis deinde decem tantum vel mensibus octo.

Censores erant magistratus maxime auctoritatis et prudentie: horum cura fu-
it estimationes. stateras. pondera. ornamenta. viasq; civitatis suburbanorum et
municipiorum vbi finitiorum vt debite haberentur pertractare vrbis et civitum
impensas superuacuas refecare/moribus preesse. Hi magistratus in initio suo
quinquennuo perdurabant postea decem et octo menses sibi statui. Censores a
censendo vocati sunt: quod rem suam tanti quisq; estimare solitus sit. quanti
illi censui essent. Hi cu propter diuturna bella census estimatioq; reru ac bonor.
secundum qua tributa pendebantur: facta non esset: consulesq; bellis implicati
id prestare non possent. censores creati sunt: qui quovis anno censum age-
rent cuiusq; romanor. numeru facultatesq; recenserent et a censu agendo censo-
res appellati su. Cura deinde moru ac discipline romane huic magistratui tra-
dita: in tantisq; auctoritas eor. creuit: vt sub potestate censoria esset ius priuati-
um/publicor. locor. Vectigal populi romani in senatu legere senatus priu-
atim describere: censum agere/lustru condere/equum adimere: et quos pu-
tasset dignos senatu amovere. Inde censura: dignitas censoria.

De questore.

Questores dicti quibus huius cura pecuni
Tradita querendi: et seruandi eratia: neq; non
Vrbis proventus: vectigal: et rationes
Erigere assoluit: ac inquirere de malectis.

Questorum erat officium: inquirere rei publice rationes vrbis romane vec-
tigalia proventusq; erigere: controuersie civium coram his agebantur ab his
questionibus et liris finis aut sententia aut aliter imponebantur. Questores
per synecpasm quasi questores dicti sunt. Virgi. Questor minus vnam moueri
Hi pecunie publice querende prepositi erant Vectigalia agebant: eratq; curam
habebant. malefactis. quos inquirere solebant propter quod a questionibus et
crendis nonnulli putant questores appellatos. Legitur etiam questores a po-
pulo creatos fuisse: qui capitalibus rebus preessent: et hi questores porticiu
non cupabantur. Inde questura questoris officium.

De interrege.

Diffiduum quotiens super ipsa comitia factum
Interrex populi. consensu sepe creatus
Plena magistratu dignum cui facta potestas

De magistratibus

Eligat: ad tempus teneat sedem de vacantem
Dictum interregnum. vacat hoc quo tempore sedes
Quod tum cessabat noua quando electio facta.

Interrex is dicebatur qui quotiens tumultuatio aut dissidium inter ipsa
mina de aliquo magistratu eligendo accideret populi consensu creatus est. Cui
talem magistratum eligendi tradita est potestas. Vel qui loco illius magistra-
tus pro tempore constitutus est. Inde interregnum est cum loco magistratus loco
interrex creatur. Titus Livius. Cum sine curuli magistratu respublice esset pa-
triciis coherere: et interregem creauere: contentio consulisue an tribuni multum
crearentur in interregno rem complures dies tenuit. Proprie tamen interre-
gnum appellatur id tempus quo regnum vacat rege. hoc est anteq̃ in de mor-
tuo loco nouus rex perficeretur.

De editibus.

Edibus ediles preerant sacris quoq; primis
Hi vel aequeductus curabant atq; cloacas
Et loca cuncta vrbis seruanda a sorde ruina
Sipro sincero quicq; vendi vitiosum
Obtigit: imperium reddi cogebat eorum
Carmina sunt horum iussu recitata theatro
Currules dicti sunt quod curru beherentur.

Ediles ab edibus dicti sūt: magistratus erant qui nō modo sacra sed et
pauatari edis cura gerebant ludos quoscūq; et ex quacūq; causa instituere ad
eos pertinebat. Comedie et tragédie edilibus iussu recitabantur: et loca in teatro
assignabantur. Siquis seruum aut iumentum morbosum vitiosum ve pro ino-
tegro sanoq; vendidisset: edilio emptori succurebatur. Hi etiam curam
gerebant vt de aq̃ et aequeductus: ceteraq; edificia tam p̃uata q̃ publica lau-
ta munda et integra seruaretur deniq; quicquid vitiosum pro sincero: fractum
pro integro vendidatur: edilio imperio reddebatur. Idq; ediliū edicū
dicebatur. Et quia ediles sella curuli vrebantur saltem patrie ediles currules
dicti sūt. Alii ex plebe ediles plebei sunt dicti et hi non sedebant in curulibus.
Edilitas. Edilitatus et Edilium est officium dignitasq; edilis.

Chiliarcha. Centurio. Decurio.

Militibus preerat millenis chiliarcha
Centurio centum: denis sic decurioq;.

Chiliarcha dictus qui mille militibus preerat dictus a chillo grece quod ē
mille et archos quod est princeps. Centurio centum militibus presidebat: hic
grece hecatontarchos dictus. Decurio dictus qui decem militū princeps erat
hic grece decarchos appellatur.

Populus.

Est collectiuum populus quod continet omnes
Romanos ciues tam claros quam inferiores.
Populus nomen collectivum est sua appellatione Romanos omnes tam no-

De veterum Romanorum.

Idcirco & ignobiles complectens. Et diuidebatur in patres/partitioſq; viros qui nobiliori genere aut et melioris erant conditionis: et in plebem que erant ignobilium. Inde plebei qui erant de plebe.

De Plebs.

Plebs populi pars est abſectio: inferiorq;

Plebs est pars populi inferior: abſectio ex ignobilibus conſtans. Plebs capitur etiam pro viriori parte alicuius multitudinis. Quidam de celiſcolis ſcribens ait. Dextra leuag; decum. Alia nobilium valuis celebrantur apertis. Plebs habitat diuerſa locis: a fronte potentes celiſcole.

De Comitia.

Ipla magiſtratus electio facta/locuſq;

Contio vel populi ſunt dicta comicia: ſeq;

Quo fieret tempus: fuerat quod eiſq; ſtatutum.

Limitum dicitur a con et itio ſine eo dictum eſt quod populus coibat come-
niebatq; ſtatutiſq; temporibus ad eligēdos magiſtratus. Illa igitur populi con-
gregatio comitia dicebatur ſiue electio magiſtratus ſiue locus quo fiebat ele-
ctio ſiue tempus electionis. Vnde dies comitiales dicti ſunt.

De Magiſtratus.

Non ſolum offiſium: ſed quiſquis ſingitur ipſo

Eſto magiſtratus: collecti et offiſiales.

Magiſtratus aliqui concretum eſt: et non collectiuu eſt aliqui offiſialis
dignitate ſingens. Aliquando concretum et collectiuum: et tunc eſt offiſialis
collectio. Aliquando abſtractum: et tunc dignitatem ipſam ſignificat.

De Legio.

Continuit pedium legio ſex miſſia centu et:

Hinc ſeptingentos ſic ter denos equiſq;

Legio erat milium cetus ultra ſex miſſia: neq; plures ſeptem miſſibus: neq;
pauciores ſex miſſibus ſed inter duos illos terminos intercepum dicunt ali q;
ſex miſſia ſexcentos et ſexaginta ſex centiuerit. Aliſs placet quibus aſſentior
Legione contineri pedium ſex miſſia centum et ſeptingentos. xxx. equos. de
cemq; cohortibus ſu mata erat legio.

De Cohors.

Continuit legio denos in ſeſe cohortes.

Quatum prima equites quadragenos quorq; bines

Wellenos pedites ſic centum quinq; tenebat

De hinc equites ſenos ſexagenosq; ſecunda

Quingentos pedites quinquagenos quorq; quinq;

Tertia cum reliquis numero conſtabat eodem.

Cohortes decem in ſe continuit legio. Prima cohors equibus ſonitatis quo
draginta duobus conſtabat. Pedibus autē mille centum quinq; et hec mi-
liaria dicebatur. Secunda cohors eques ſexaginta ſex: pedes autem quin-

De magistratibus veterū Romanorū.

gentes quinquagintaquing habuit et hec quingētia dicebantur. Teris. Ita
et cetera eode numero quo scda cōstituebāt perotto in Cōmēta. et sic.

Triumphus.

Hoslibus euictis ingenti clade / vbi cessit
Romanis ducibus victoria leta: dabatur
Induperatoꝝ summo bel honore triumphus
Vinctus in aurato curru rutilante triumphans
Quattuor actus equis muietis / pꝛeunte senatu
Ad capitolinās arces / tauroq; litabat.

Triumphus summus apud Romanos honor: qui quidem duci romano in-
genti victoria paria: et graui clade hoslibus illata: cum immēsa gloria dabatur.
Itaq; qui triumphabat. curru in aurato quattuor albis equis vhebatur: et se-
natu pꝛeunte in capitolum ductus tauro sacrificabat.

Quatio.

Hoslibus haud celis / tamen (absq; cruore) fugatis
Semper ouate duci victoria paria ferebat
Vno bectus ouans et equo: ad tarpēa saxa
Plebei aut equites hunc ducebant oue celsa.

Quatio quotiens non interfectis: sed fugatis hoslibus inuictis fuit victo-
ria: duci pꝛestabatur. Itaq; qui ouabant vno vhebantur equo: et a plebeis suis
equitibus in capitolum deduci ex oue sacrificium faciebant.

Institum erat tempus quando iura in vbe romana nemini reddebātur pe-
riculo sive reipublice temporibus et dabis certaminibus: sed iura claudēbātur
et iurgia tacebant. quousq; instans periculum tolleretur.

Pauca ciues dicebantur qui nullum officium publicū nulli magistratū ex-
ercebant. Publici vero qui officia gerebant. Colonia erat ceteris aut institutu do-
minum transmissa in senatus: ad inhabitandum ciuitates alienas: aut gra-
tia custodiendi aut possidendi. Et hi noui habitatores coloni dicebantur.

Lex erat populi Romani constitutio. Senatus consultū erat decretum a se-
natu constitutum. Plebiscitum erat constitutio consensu plebis a tribunis oue
dinata decretum a decemo sicut edictum ab edico nota satis nota.

Ciues romani tribus nobis vocabantur sicut publici Cornelius Scipio.
Primum est prenomen. Sequodū nomen. Teris cognomen. A nonnullis ad-
ditur agnomen. Et apud romanos hystoricos nota sepius breui notari opꝛe-
cum est sepe per P. Pubius intelligitur. per Sp. Appius. per Fl. Flaminus. per
M. Marcus. per S. Senius. per L. Titus. per L. Cilius. per S. Caius. per
Pu. Publius. per D. Decius. per L. Lucius. per Q. Quilius. per Sp. Spu-
rius. per R. Roma. per R. Romani. per Pl. Plebs. per R. Respublica. per
Con. Consulatus. per Sc. Senatus. per Tr. Tribunus. per Sc. Con. Senatus
consultum. per B. Durus. per Ju. Iudices. per Q. Quirites.

Finis opusculi.

Anno post virginem partum. cō. supra Millefimum
quingentissimum actauo kalendas Martias.

ne
ar.
lee

cio
lue

pe
tur

ex
udo
grae

a se
ois

pio.
ad-

epie
per

per
Spa

ca. p
manus

um